

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
1999 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 490
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2023 m. liepos 12 d. nutarimo Nr. 561
redakcija)

SARTŲ REGIONINIO PARKO NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sartų regioninio parko nuostatai (toliau – Nuostatai) nustato Sartų regioninio parko (toliau – regioninis parkas) steigimo tikslus, išskirtinę vertę, etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįstus reikalavimus, valdymo, apsaugos ir tvarkymo organizavimo ypatumus.

2. Veiklą regioniniame parke reglamentuoja Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas, Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymas, Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas, Lietuvos Respublikos laukinių augalų ir grybų įstatymas, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, regioninio parko planavimo schema (ribų ir tvarkymo planai), nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kultūros paveldo objektų tipiniai ir individualūs apsaugos reglamentai, Nuostatai. Kultūros paveldo objektų teritorijose ir kultūros paveldo vietovėse Nuostatų reikalavimai taikomi, kiek jie neprieštaruoja kultūros paveldo apsaugą reglamentuojantiems dokumentams.

3. Nuostatuose vartojamos sąvokos:

3.1. **Apžvalgos aikštelė (regykla)** – vieta, iš kurios atsiveria panoraminis kraštovaizdis ir kurioje gali būti įrengiama mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, taip pat gali būti pastatytas apžvalgos bokštas.

3.2. **Atokvėpio vieta** – trumpam poilsiui be nakvynės skirta vieta, kurioje gali būti įrengiama mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų.

3.3. **Dvaro (palivarko) sodyba** – dvaro (palivarko) teritorijos dalis, kurią sudaro istoriškai susiformavęs vientisas žemės plotas su visais jame esančiais įvairios paskirties statiniais ir želdiniais, vandens telkiniais, mažaisiais kraštovaizdžio architektūros elementais, dailės kūrinių, taip pat visų nurodytų statinių liekanomis, sudarančiomis teritorinį, funkcinį ir architektūrinį vienetą.

3.4. **Kraštovaizdžio estetinė vertė** – bendraisiais estetikos kriterijais išreiškiamos natūraliai susiformavusio ir natūralų pobūdį išlaikiusio ir (ar) žmogaus veiklos sukurto ir jo sambūvį su aplinka atspindinčio kraštovaizdžio savybės, apimančios kraštovaizdžio vaizdingumą, emocinį suvokimą, kompozicinę sandarą, meninę kokybę.

3.5. **Lankomi objektai** – paveldo objektai, kiti saviti kraštovaizdžio objektai ir kompleksai, savitų reiškinų vietos.

3.6. **Mažieji kraštovaizdžio architektūros elementai** – informaciniai skydai, stendai, nuorodos, ženklai ir riboženkliai; šiukšliadėžės; suolai, stalai, dviračių stovai, sūpynės, laipynės, dekoratyvinės skulptūros, šviestuvai, stebėjimo įrenginiai (žiūronai, teleskopai, kameros); atraminės sienelės, tvorelės, platformos, pakylės; laiptai, lieptai, tilteliai, pavėsinės, laužavietės, kiti teritorijos vientiso stiliaus tvarkymo ir puošybos objektai.

3.7. **Mokomasis takas** – edukacinis pėsčiųjų takas, kuriame pateikiant mokomąją ir (ar) aiškinamąją informaciją mokoma suvokti ekosistemą, jos elementų tarpusavio ryšius, gamtos vertybes ir reiškinius, gamtinius procesus. Šalia mokomojo tako gali būti įrengta informacinių skydų ir (ar) stendų, rodyklių, riboženklių, atraminių sienelių, tvorelių, laiptų, lieptų, tiltelių, suolų, vertybėms apžvelgti ir (ar) stebėti skirtų nesudėtingų statinių, prietaisų ir (ar) įrenginių.

3.8. **Pažintinis takas** – pėstiesiems, nemotorinių transporto priemonių naudotojams ar žirgų turizmui įrengtas takas, skirtas susipažinti (aplankyti) su lankomais objektais, savitais reginiais; šalia jo gali būti įrengta mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų.

3.9. **Poilsio vietė** – laikinai apsistoti be nakvynės skirta teritorija, kurioje gali būti įrengiama mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, laužaviečių, automobilių stovėjimo aikštelė.

3.10. **Rekreaciniai pastatai** – viešbučių ir poilsio paskirties pastatai, kuriuose teikiamos apgyvendinimo paslaugos (poilsio, nakvynės, svečių namai, viešbučiai, kempingai, moteliai, turizmo centrai ir bazės, vasarnamiai), ir gydymo paskirties pastatai (sanatorijos, sveikatingumo kompleksai).

3.11. **Stovyklavietė** – poilsui su nakvyne skirta teritorija, kurioje gali būti įrengta mažųjų kraštovaizdžio architektūros elementų, taip pat gali būti teikiama turistinės stovyklos paslauga.

3.12. **Tradicinė etnografinio regiono architektūra** – etnografiniame regione susiformavusi teritorinė, erdvinė struktūra, kuriai būdingas tam tikras sodybų planas, apželdinimas, saviti pastatai, jų statybos principai, tradicinės statybos ir apdailos medžiagos ir spalvos, ryšys su kraštovaizdžiu.

3.13. Kitos Nuostatuose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme, Lietuvos Respublikos reklamos įstatyme, Saugomų teritorijų, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo, Lietuvos Respublikos statybos, Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio, Lietuvos Respublikos miškų, Lietuvos Respublikos turizmo įstatymuose.

II SKYRIUS

REGIONINIO PARKO STEIGIMO TIKSLAI IR IŠSKIRTINĖ VERTĖ

4. Regioninio parko steigimo tikslai:

4.1. išsaugoti vertingiausias Sartų krašto gamtinius kompleksus ir objektus, kultūros paveldo objektus ir vietas, savitą Sartų kraštui būdingą gamtinį ir kultūrinį kraštovaizdį, vertingas (tipiškas ir unikalias) ekosistemas, juos tvarkyti ir racionaliai naudoti, sudaryti sąlygas darniai teritorijos raidai;

4.2. išsaugoti biologinę įvairovę, ekosistemų stabilumą, sudaryti sąlygas vykdyti taikomuosius kraštovaizdžio, biologinės įvairovės, gamtos ir kultūros vertybių tyrimus ir stebėjimus, kaupti informaciją kraštovaizdžio, biologinės įvairovės, gamtos ir kultūros vertybių apsaugos ir kitose srityse;

4.3. puoselėti regioninio parko išskirtinę vertę propaguojančią edukacinę, muziejinę ir kultūrinę veiklą, propaguoti Aukštaitijos etnografinio regiono etnokultūros tradicijas (statybos, amatų, nematerialaus paveldo);

4.4. sudaryti sąlygas tausojančio turizmo plėtrai, propaguoti ekologinę žemdirbystę;

4.5. plėtoti visuomenės ekologinį ir gamtosauginį švietimą;

4.6. atkurti sunaikintus ir pažeistus gamtinius kompleksus ir objektus, kultūros paveldo objektus ir vietas.

5. Regioninio parko išskirtinę vertę formuoja:

5.1. kraštovaizdžio savitumas ir įvairovė: dubaklonių sankirtoje susiformavęs sudėtingos konfigūracijos, ilgiausią Lietuvoje kranto liniją turintis Sartų ežeras, Rašų ežero ir gretimų ežerų sistema, pirmųjų šiaurės rytų Lietuvos paežerių miškų bruožus išlaikęs Dusetų girios gamtinis kompleksas su saugomomis buveinėmis, augalų ir gyvūnų rūšimis, Antazavės šilo ir Zadojo ežero apylinkių kraštovaizdis – kaip ežeringo ir miškingo kraštovaizdžio etalonas, Sėlių aukštumai būdingi Salinio, Tautesnio, Ilgelio ežerai su salomis;

5.2. negyvosios gamtos vertybės: unikalūs Sartų, Rašų ir gretimi ežerai, beveik nenutrūkstamu lanku apjuosiantys Sartų duburį, savitas Sėlių aukštumos kalvotas daubotas reljefas su Zadojo ir Ilgio ežerais, Ilgelės ir Zadojos protakomis;

5.3. gyvosios gamtos vertybės: raibųjų (*Dactylorhizacruenta*), siauralapių (*Dactylorhizatraunsteineri*) ir gelsvųjų (*Dactylorhizaochroleuca*) gegūnių, pelkinės

uolaskėlės (*Saxifragahirculus*) augavietės, Dusetų girios liepos genetinis draustinis, pirmykščius šiaurės rytų Lietuvos paežerių miškų bruožus išlaikęs Dusetų girios gamtinis kompleksas – kaip Sėlių aukštumos didžiųjų dubaklonių miškų etalonas su mokslui vertingais augalijos ir gyvūnijos kompleksais, gamtos paminklas – Bradesių ažuolas, gamtos paveldo objektai – Žiūkeliškių ažuolas, Ilgašilio pušis, Pakerių kadagiai, Dusetų Vinkšna ir Bradesių II ažuolas;

5.4. savitas kultūros paveldas: Dusetų urbanistinis kompleksas, Velikuškių I ir II, Pakačinių, Mielėnų piliakalniai, bažnytiniu dailės palikimu garsėjanti **Dusetų Švč. Trejybės bažnyčia** ir baroko stiliaus mūrinė keturių aukštų varpinė, **Antazavės Dievo Apvaizdos bažnyčia**, vartai ir varpinė, XIX a. paminklas – pirmieji Lietuvoje sentikių maldos namai – **Bobriškio cerkvė**; žymių lietuvių literatūros klasikų (A. Vienažindžio, A. Strazdo, P. Širvio) gimtinės, jų gyvenimą ir kūrybą menantys objektai;

5.5. Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingos tradicijos: žirgininkystės, amatų, **dailės ir literatūros**; **ristūnų žirgų lenktynės**, seniausia Lietuvoje tradicinė žiemos šventė, tapusi neatsiejama Dusetų krašto istorijos dalimi, kalendorinės šventės.

III SKYRIUS

APSAUGOS, ETNOGRAFINIO REGIONO ARCHITEKTŪROS IR SODYBŲ PLANAVIMO TRADICIJOMIS PAGRĮSTI REIKALAVIMAI, TAIKOMI VIŠOSE REGIONINIO PARKO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

6. Regioninio parko apsaugos ir tvarkymo ypatumai, veiklos reglamentavimas ir etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįsti reikalavimai siejami su funkcinio prioriteto zonomis, nustatytais regioninio parko planavimo schemeje (ribų plane), ir kraštovaizdžio tvarkymo zonomis, nustatytais regioninio parko planavimo schemeje (tvarkymo plane). Kraštovaizdžio tvarkymo zonose teritorijos naudojamos ir apsauga reguliuojama vadovaujantis Saugomų teritorijų tipiniu apsaugos reglamentu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl Saugomų teritorijų tipinio apsaugos reglamento patvirtinimo“.

7. Įgyvendinant Saugomų teritorijų įstatymo nuostatas ir regioninio parko planavimo dokumentų sprendinius, regioniniame parke skatinama:

7.1. veikla, išsauganti biologinę įvairovę ir išryškinanti kraštovaizdį, gamtos ir nekilnojamąsias kultūros vertybes, saugomų rūšių ir miško medžių genetinių išteklių apsaugos ir atkūrimo priemonių įgyvendinimas:

7.1.1. gamtos ir nekilnojamųjų kultūros vertybių tyrimas ieškant efektyvesnių jų išsaugojimo ir naudojimo būdų, naujų vertingų objektų paieška ir įteisinimas, konkrečių apsaugos, atkūrimo ir tvarkymo priemonių įgyvendinimas;

7.1.2. gamtotvarkos priemonių įgyvendinimas, ūkininkavimo būdai, palaikantys palankią buveinių ir saugomų rūšių apsaugos būklę;

7.1.3. Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingų sodybų statyba, pagrįsta šiam etnografiniam regionui taikomais architektūros ir sodybų planavimo reikalavimais;

7.1.4. miškų ekosistemų apsaugos funkcijų stiprinimas gausinant biologinę įvairovę, veisiant ir formuojant mišrius ir įvairaus amžiaus medynus. Konservacinio ir ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonose plyno miško kirtimo biržėse atkuriant mišką prioritetas teikiamas miško žėlimui;

7.2. veikla, palaikanti arba atkurianti tradicinius gamtinės ar kultūrinės aplinkos elementus:

7.2.1. pažeistų ekosistemų atkūrimas formuojant želdynus, atkuriant natūralų hidrologinį režimą, kraštovaizdžio struktūrą formuojančius elementus ir kraštovaizdžio estetinę vertę;

7.2.2. miško įveisimas vadovaujantis Miškų įstatymu, žemės ūkio ministro ir aplinkos ministro nustatyta tvarka;

7.2.3. agrarinės aplinkosaugos priemonių, susijusių su Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijų ir vandens telkinių apsauga, įgyvendinimas, tradicinio neintensyvaus ir ekologinio ūkininkavimo plėtojimas;

7.2.4. invazinių rūšių plitimo prevencija arba esamų židinių naikinimas;

7.3. Aukštaitijos etnografinio regiono kultūros, tradicinės kaimo gyvenamosios puoselėjimas, tradicinių amatų propagavimas. Skatinama esamas sodybas pritaikyti kaimo turizmo paslaugoms teikti puoselėjant ir skleidžiant etnografinio regiono architektūros tradicijas.

7.4. pažintinio turizmo plėtra prioriteta teikiant gamtiniam ir kultūriniam turizmui, taip pat gamtos ir nekilnojamųjų kultūros vertybių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos propagavimas siekiant sudominti gamtos ir nekilnojamųjų kultūros vertybių savininkus, valdytojus ir naudotojus vertybių apsauga;

7.5. teritorijos pritaikymas rekreacijai, lankyti pagal regioninio parko planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) sprendinius, atsižvelgiant į kraštovaizdžio, gamtos ir nekilnojamųjų kultūros vertybių išsaugojimo reikalavimus;

7.6. saugomo kultūrinio kraštovaizdžio ypatybių išryškinimo darbai – želdinių ir menkaverčių statinių, užstojančių kultūros paveldo objektus ar kultūros paveldo vietovių vertingąsias savybes, šalinimo darbai.

8. Pastatai regioniniame parke projektuojami, statomi, rekonstruojami ir (ar) kapitališkai remontuojami, teritorijų planavimo ir kiti dokumentai rengiami atsižvelgiant į Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingos statybos, architektūros ir sodybų planavimo tradicijas, siekiant:

8.1. išsaugoti išlikusią (iki 1939 m. susiformavusią) būdingą planinę erdvinę struktūrą;

8.2. išlaikyti Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingus sodybų bruožus ir architektūrą: planinę struktūrą, formas, dydį (tūrį), statybos produktus, spalvas.

9. Sodybų ir ūkininkų sodybų pastatai projektuojami, statomi ir rekonstruojami vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatyme, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, Ūkininko ūkio įstatyme ir Nuostatuose nustatytais Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingos architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįstais reikalavimais.

10. Pastatai sodyboje statomi kompaktiškai, išdėstomi atsižvelgiant į susiformavusią kaimo ar vietovės struktūrą (valakinę, vienkiemį, kupetinę ir kitą vietai būdingą struktūrą). Sodybos ir ūkininkų sodybos su kaimo turizmo pastatais planuojamos vadovaujantis šiais reikalavimais:

10.1. Kai žemės sklypo plotas yra iki 0,5 ha, bendras sodybos pastatais užimamas žemės plotas turi atitikti statybos techninio reglamento, nustatančio reikalavimus vieno ar dviejų butų gyvenamosios paskirties pastatams, tvirtinamo aplinkos ministro, reikalavimus, bet negali viršyti 500 m². Rekonstruojant esamus sodybų pastatus, kurių bendras užstatymo plotas didesnis kaip 500 m², neleidžiama didinti pastatais užstatyto žemės ploto.

10.2. Kai žemės sklypo plotas yra didesnis kaip 0,5 ha, sodybos pastatais ir ūkininkų sodybos su kaimo turizmo pastatais užstatomas žemės plotas – iki 700 m².

11. Dvarų (palivarkų) sodybos atstatomos pagal išlikusius archyvinis dokumentus: vietovės planus, pastatų ir inžinerinių statinių projektus (brėžinius), matavimų bylas, kitus dokumentus, pagal kuriuos atkuriamas buvęs pastatų vaizdas (fasadai, medžiagos, konstrukcijos). Šiais atvejais Nuostatų 10, 12 punktų ir 19.1 papunkčio reikalavimai netaikomi.

12. Sodybos pastatai projektuojami, statomi, rekonstruojami ar remontuojami vadovaujantis šiais reikalavimais, išskyrus atvejus, kai regioninio parko planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planų) sprendiniuose nustatyta kitaip:

12.1. Remontuojant pastatus taikomi Nuostatų 12.5–12.8 papunkčiuose nustatyti reikalavimai.

12.2. Statomi tik nesublokuoti gyvenamieji namai, gyvenamieji namai neblokuojami ir su ūkio pastatais, garažais.

12.3. Gyvenamuoju namu užstatomas žemės plotas – iki 150 m². Gyvenamasis namas – stačiakampio plano (pločio ir ilgio santykis – 1:2–3). Didžiausias gyvenamojo namo aukštis – 8 m (skaičiuojama nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Stogai – dvišlaičiai, keturšlaičiai, pusvalminiai, čiukuriniai, laužyti čiukuriniai, 30–45° nuolydžio, su karnizu. Langai skaidomi (arba imituojamas skaidymas) į keturias, šešias dalis, langų aukštis nuo grindų – ne mažiau kaip 0,7 m.

12.4. Sodybos ūkio pastatai – vieno aukšto. Stogai – dvišlaičiai, keturšlaičiai, 30–45° nuolydžio, su karnizais. Klojimo, daržinės aukštis – iki 9 m, kiti sodybos ūkio pastatai – ne aukštesni kaip 7 m (aukštis skaičiuojamas nuo visų pastato projektinių kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinio vidurkio iki stogo kraigo aukščiausio taško). Sodybos ūkio pastatai statomi ne toliau kaip 100 m atstumu nuo gyvenamojo namo (išskyrus pirtį). Statomų sodybos ūkio pastatų dydis, proporcijos ir fasadų architektūriniai sprendiniai turi atitikti jų naudojimo paskirtį.

12.5. Sodybos pastatų stogai dengiami viena iš šių dangų: malksnomis, nendrėmis, šiaudais, keraminėmis čerpėmis arba smulkiai skaidyta bitumine danga (bituminėmis čerpėmis), beasbesčiu šiferiu, neblizgia skarda. Lauko rūšiai gali būti apželdinami žole.

12.6. Sodybos pastatų stogų spalva – ruda, pilka, žalia, tamsiai raudona (čerpių). Visų rekonstruojamų, remontuojamų ar statomų sodybos pastatų stogai dengiami vienodos spalvos ir tekstūros statybos produktais, išlaikant Nuostatų 12.3 ir 12.4 papunkčiuose nurodytą stogo nuolydį.

12.7. Sodybos pastatų fasadų apdailai naudojamos šios medžiagos: mediena, akmuo, molis, plytos. Karkasinės ir silikatinių plytų pastatų išorinės sienos tinkuojamos, apkalamos lentomis arba medinėmis dailylentėmis. Stogo dangai ir sienų apdailai naudojamos skirtingos statybinės medžiagos, pastatų fasadų apdailai – įvairios statybinės medžiagos, išskyrus plastikines. Sodybos pastatų fasadai (sienos, prieangiai, durys, langų rėmai, stogų skliautai, sijų ir gegnių galai, vėjalentės) dekoruojami Aukštaitijos etnografiniam regionui būdingais elementais ir ornamentais.

12.8. Sodybos pastatų fasado sienos dažomos šiomis spalvomis: šviesių atspalvių rusva, gelsva, smėline, žalsva, ruda, žalia, pilka, arba išlaikoma natūrali medžio spalva. Langų rėmai, langinės, medžio raiziniai dažomi balta, ruda, pilka arba išlaikoma natūrali medžio spalva.

13. Dusetų miesto dalyse, nepatenkančiose į kultūrinį draustinį, esančiose namų valdose, statinių statybai Nuostatų 12 punktą netaikomas. Jose vadovaujamosi bendrųjų statybą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis, išlaikant iki 1939 m. susiformavusią miesto tūrinę erdvinę struktūrą, jo savitumą: miesto pastatams būdingą aukštumą, šlaitinius stogus, fasadams naudotas medžiagas.

Dusetų miesto dalyje, patenkančioje į kultūrinį draustinį, taikomi Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose įtvirtinti reikalavimai.

14. Kultūros paveldo objektų ir vietovių teritorijose Nuostatų 10 ir 12 punktų reikalavimai taikomi, jei neprieštaruoja Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme įtvirtintiems paveldosaugos reikalavimams.

15. Rekreaciniai pastatai statomi rekreacinio ir kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose.

16. Atokvėpio vietose, poilsiavietėse ir stovyklavietėse statomos pavėsinės žmonėms ir (ar) daiktams pridengti nuo kritulių ir saulės įrengiamos be patalpų ir palėpės. Pavėsinės gali būti statomos su stogu ant stulpų arba su ne daugiau kaip dviem išorinėmis sienomis. Pavėsinių spalva – natūrali medžio arba tamsių atspalvių ruda, pilka, žalia.

17. Stoginė, skirta laisvai laikomų žolėdžių gyvūnų, įregistruotų Ūkinių gyvūnų registre, prieglobsčiui nuo kritulių ir vėjo, statoma laikantis Saugomų teritorijų įstatyme nustatytų apribojimų ir Nuostatų 18 punkte nustatytų reikalavimų.

Punkto pakeitimai:

Nr. [734](#), 2024-09-04, paskelbta TAR 2024-09-10, i. k. 2024-15928

18. Reikalavimai stoginės statybai:

18.1. Viena stoginė statoma ne mažesniame kaip 5 ha pievų ir ganyklų plote.

18.2. Stoginė – stačiakampio plano, iki 6 metrų aukščio, pločio ir ilgio santykis 1:2–3, bet ne didesnė kaip 150 kvadratinų metrų užstatomo ploto.

18.3. Stoginės stogas – vienšlaitis, dvišlaitis arba keturšlaitis, dengiamas beasbesčiu šiferiu, neblizgia skarda. Taip pat gali būti dengiamas tradicinėmis dangomis – malksnomis, nendrėmis, šiaudais.

18.4. Stoginės statybos ir apdailos medžiaga – mediena, apdirbta tradicinėmis medžio apdirbimo technologijomis (pjauti, tašyti, netekinti rąstai; tipinių formų apdailos lentos). Stoginės spalva – pilka, tamsiai ruda arba natūrali medžio.

Punkto pakeitimai:

Nr. [734](#), 2024-09-04, paskelbta TAR 2024-09-10, i. k. 2024-15928

19. Tvorų, inžinerinių statinių ir įrenginių pastatymas ir (ar) įrengimas turi atitikti šiuos reikalavimus:

19.1. Sodyba aptveriama ne aukštesne kaip 1,5 m perregima ažūrine (kiaurymių plotas – iki 30 proc.) tvora (medinių virbų, tašelių, karčių, vytelių) be cokolių.

19.2. Ežere, tvenkinyje leidžiama įrengti vieną iki 15 m ilgio nuo vandens telkinio kranto linijos, iki 2 m pločio, ne didesnę kaip 30 m² ploto pontoninį arba medine danga ar ją imituojančia medžiaga padengtą lieptą. Upėje leidžiama įrengti vieną ne ilgesnį kaip 25 proc. upės pločio toje vietoje, kur planuojama jį įrengti, bet ne ilgesnį kaip 15 m, iki 2 m pločio, ne didesnę kaip 30 m² ploto pontoninį arba medine danga ar ją imituojančia medžiaga padengtą lieptą. Lieptą vandens telkinyje leidžiama įrengti, kai:

19.2.1. vandens telkinys ribojasi su žemės sklypu, kuriame yra sodyba;

19.2.2. žemės sklypą, kuriame yra sodyba, nuo vandens telkinio skiria kitas su vandens telkiniu besiribojantis žemės sklypas ir abu sklypai priklauso tam pačiam savininkui;

19.2.3. vandens telkinys ribojasi su žemės sklypu, kuriame yra teisėtai pastatyta pirtis;

19.2.4. vandens telkinys ribojasi su žemės sklypu, kuriame pagal regioninio parko planavimo schemą (ribų ir tvarkymo planus) įrengta stovyklavietė, poilsia vietė, atokvėpio vieta arba suplanuota jas įrengti;

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [734](#), 2024-09-04, paskelbta TAR 2024-09-10, i. k. 2024-15928

Nr. [63](#), 2026-02-04, paskelbta TAR 2026-02-05, i. k. 2026-01743

19.2¹. Jei viršvandeninės augalijos juosta vandens telkinyje platesnė kaip 15 m, leidžiama statyti ilgesnius lieptus, bet išsikišančius ne daugiau kaip 2 m už viršvandeninės augalijos juostos ir ne didesnius kaip 30 m² ploto. Liepto urbanizuojamose rekreacinėse teritorijose matmenys nustatomi statinio projekto sprendiniuose.

Papildyta papunkčiu:

Nr. [63](#), 2026-02-04, paskelbta TAR 2026-02-05, i. k. 2026-01743

19.3. Inžineriniai statiniai projektuojami, statomi (tiesiami), rekonstruojami ar remontuojami nekeičiant kraštovaizdžio estetiškos vertės. Rekonstruojant ne aukštesnės kaip 110 kV įtampos elektros perdavimo linijas, tiesti jas rekomenduojama požeminiais kabeliais.

19.4. Saulės šviesos energijos elektrines ir saulės šilumos energijos kolektorius leidžiama įrengti ant pastatų stogų ir (ar) fasadų.

19.5. Saulės šviesos energijos elektrines leidžiama statyti sodybų žemės sklypuose, esamų fermų, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijose (gamybos, remonto ir pramonės įmonių ar dirbtuvių, sandėlių statiniams skirtuose žemės sklypuose). Jų pastatymo vietos Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių

patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), nustatyta tvarka per nustatytus terminus turi būti suderintos su Aukštaitijos saugomų teritorijų direkcija (toliau – direkcija). Direkcija sprendimą suderinti saulės šviesos energijos elektrinės pastatymo vietą priima įvertinusi ir nustatčiusi, kad elektrinės nebus matomos nuo gamtos bei kultūros paveldo objektų (kompleksų) ar apžvalgos aikštelių (regyklų), nepakenks saugomoms gamtos ir kraštovaizdžio vertybėms.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [734](#), 2024-09-04, paskelbta TAR 2024-09-10, i. k. 2024-15928

20. Projektuojant didesnes kaip 500 m² automobilių stovėjimo aikšteles, numatomos želdinių juostos, skaidančios aikštelę ne didesnėmis kaip 500 m² dalimis, išsaugomi želdiniai.

21. Siekiant pagerinti vizualinę aplinką, leidžiama apleistus buvusių žemės ūkio įmonių pastatus, ypač esančius konservacinio, ekologinės apsaugos ir rekreacinio funkcinio prioriteto zonose, prie pažintinių, mokomųjų takų, prie lankomų objektų, apžvalgos aikštelių (regyklų), nugriauti. Jeigu tokius pastatus planuojama rekonstruoti (perstatyti), jie perstatomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme nustatytais architektūros kokybės kriterijais, atsižvelgiant į Aukštaitijos etnografinio regiono architektūros reikalavimus, skaidant ir mažinant pastatų tūrius.

22. Išorinė reklama regioniniame parke įrengiama vadovaujantis Reklamos įstatymu ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu. Užrašai informaciniuose skyduose, stenduose rašomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymu. Išorinė reklama kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengiama vadovaujantis kultūros ministro nustatytais Reklamos kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengimo taisyklėmis.

23. Gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų buferinės apsaugos zonose neleidžiama įveisti miško.

24. Kultūros, sporto ir kitokius renginius (išskyrus urbanizuotas teritorijas ir sodybas), kai planuojama daugiau kaip 100 dalyvių, regioniniame parke galima organizuoti tik suderinus renginio vietą su direkcija. Renginio vieta raštu derinama su direkcija Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus. Direkcija sprendimą suderinti planuojamo kultūros, sporto ir kitokio renginio vietą priima įvertinusi ir nustatčiusi, kad planuojamas renginys nepakenks gamtos ir kultūros vertybėms.

25. Regioniniame parke palapinės statomos ir laužai kuriami tik įrengtose, informaciniais ženklais pažymėtose vietose.

26. Laukinių gyvūnų jauniklių vedimo laikotarpiu (balandžio–birželio mėnesiais) gyvūnai augintiniai vedžijami tik su pavadėliu (išskyrus urbanizuotas teritorijas).

IV SKYRIUS

APSAUGOS, ETNOGRAFINIO REGIONO ARCHITEKTŪROS IR SODYBŲ PLANAVIMO TRADICIJOMIS PAGRĮSTI REIKALAVIMAI, TAIKOMI REGIONINIO PARKO KONSERVACINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

27. Draustiniuose, paveldo objektų teritorijose ir gamtos paveldo objektų buferinės apsaugos zonose neleidžiama didinti esamų rekreacinių pastatų tūrio ir rekreaciniais pastatais užstatyto žemės ploto, statyti naujų rekreacinių pastatų, naujų ūkininko sodybų su kitos paskirties (fermų, ūkio ir (ar) šiltnamių) pastatais, žemės ūkio verslo kompleksų.

28. Dusetų urbanistiniame ir kraštovaizdžio draustiniuose esamų sodybų gyvenamųjų namų fasaduose projektuoti ir įrengti vitrinius langus galima tik vidinio kiemo pusėje, nematomoje nuo gatvės ar kelio. Gyvenamojo namo priklausiniuose įrengti tokius langus draudžiama.

29. Draustiniuose leidžiama įrengti saulės šviesos energijos elektrines ir saulės šilumos energijos kolektorius ant pastatų stogų ir (ar) fasadų.

30. Draustiniuose leidžiama statyti saulės šviesos energijos elektrines tik sodybų žemės sklypuose statant iki 10 kW galimumo elektrines. Jų pastatymo vietos Taisyklėse nustatyta tvarka ir per nustatytus terminus turi būti suderintos su direkcija. Direkcija sprendimą suderinti

saulės šviesos energijos elektrinės pastatymo vietą priima įvertinusi ir nustačiusi, kad elektrinės nebus matomos nuo gamtos ir kultūros paveldo objektų ar apžvalgos aikštelių (regyklų), nepakenks saugomoms gamtos ir kraštovaizdžio vertybėms.

31. Skrydžiai bepiločiais orlaiviais, karšto oro balionais, parasparniais virš gamtinių draustinių ir gamtinių rezervatų vykdomi Lietuvos Respublikos aviacijos įstatyme nustatyta tvarka.

Punkto pakeitimai:

Nr. [63](#), 2026-02-04, paskelbta TAR 2026-02-05, i. k. 2026-01743

32. Regioniniame parke esančiuose gamtiniuose rezervatuose:

32.1. leidžiama uogauti ir grybauti asmenims, atitinkantiems Saugomų teritorijų įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus. Direkcija, kiekvienais metais įvertinusi rezervato gamtinių vertybių pažeidimo ar sunaikinimo grėsmę, savo interneto svetainėje nurodo datas, kada nuo rugpjūčio 1 d. iki rugsėjo 30 d. tik šviesiuoju paros metu (ne anksčiau kaip pusantros valandos iki saulės patekėjimo ir ne vėliau kaip pusantros valandos saulei nusileidus) galima uogauti ir grybauti. Informacija apie su rezervatu besiribojančius kaimus ir viensėdžius skelbiama direkcijos interneto svetainėje;

32.2. mokslo tiriamaisiais tikslais lankytis leidžiama asmenims, kurių darbo ar studijų sritis susijusi su aplinkos tyrimais. Asmuo, planuojantis lankytis rezervate mokslo tiriamaisiais tikslais ne vieną kartą, lankymosi sąlygas raštu suderina su direkcija. Prašymai direkcijai teikiami ir nagrinėjami Taisyklėse nustatyta tvarka ir terminais. Direkcija sprendimą dėl lankymosi sąlygų (įskaitant, ar lankymosi metu asmuo bus lydimas direkcijos specialisto) derinimo ar nederinimo priima įvertinusi, ar asmens planuojamos veiklos nepakenks rezervate saugomoms vertybėms. Jei asmuo mokslo tiriamaisiais tikslais planuoja rezervate apsilankyti vieną kartą, prašymo raštu direkcijai pateikti neprivaloma. Tokiu atveju apsilankymas galimas tik lydint direkcijos specialistui ir iš anksto žodžiu ar elektroniniu paštu suderinus lankymosi laiką ir sąlygas;

32.3. lankytis rezervate mokomaisiais tikslais (pavieniams asmenims ar lankytojų grupėms, siekiant mokytis pažinti rezervate saugomus gamtos kompleksus ir objektus) leidžiama tik lydint direkcijos specialistui;

32.4. pažintiniais tikslais pavieniai asmenys ar lankytojų grupės gali lankytis savarankiškai (be direkcijos specialisto palydos) nuo rugpjūčio 1 d. iki kovo 1 d. tik mokomuosiuose takuose (jei tokie įrengti), kurie tiesiogiai pasiekiami nuo kelių, neišeidami už šių takų ribų, ir tik šviesiuoju paros metu (ne anksčiau kaip pusantros valandos iki saulės patekėjimo ir ne vėliau kaip pusantros valandos saulei nusileidus). Kai dėl lankytojų kyla grėsmė rezervate saugomoms vertybėms, direkcijos vadovo sprendimu mokomieji takai gali būti laikinai uždaryti apie tai ne vėliau kaip prieš penkias dienas paskelbus direkcijos interneto svetainėje, pastačius informacinius ženklus prie įėjimų į mokomuosius takus, nurodžius uždarymo laikotarpį ir priežastį;

32.5. rezervate aptinkamų rūšių augalai, gyvūnai ir grybai gali būti naudojami Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatyme, Laukinės gyvūnijos įstatyme, Laukinių augalų ir grybų įstatyme nustatyta tvarka.

Punkto pakeitimai:

Nr. [734](#), 2024-09-04, paskelbta TAR 2024-09-10, i. k. 2024-15928

V SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO REIKALAVIMAI, TAIKOMI REGIONINIO PARKO REKREACINIO FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

33. Tvarkant regioninio parko rekreacinio funkcinio prioriteto zonas, didinama kraštovaizdžio estetinė vertė, gerinamos vietovės eksponavimo galimybės, formuojami nauji ar pertvarkomi želdiniai, įgyvendinamos reginių formavimo, medynų atsparumo rekreacinei apkrovai didinimo priemonės, įrengiami paplūdimiai, poilsiui pritaikomos pakrantės. Draudžiama bloginti rekreacinių išteklių kokybę, mažinti kraštovaizdžio estetinę vertę, projektuoti ir statyti, įrengti ar plėsti su rekreacija ir apgyvendinimo paslaugų teikimu

nesusijusius statinius, išskyrus gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonas.

34. Urbanizuojamose rekreacinėse teritorijose, numatytose regioninio parko planavimo schemoje (ribų ir tvarkymo planuose), gali būti įrengiami paplūdimiai, statomi lieptai, leidžiama naujų rekreacinių pastatų statyba, nustatant, kad vyraujanti (ne mažiau kaip 80 proc.) rekreacinio pastato ar komplekso paskirtis – poilsio, sporto arba gydymo.

35. Statant naujus ar rekonstruojant esamus rekreacinius pastatus, rekomenduojama (jeigu pagal Architektūros įstatymą neprivaloma) rengti architektūrinius konkursus geriausiai pastato architektūrinei idėjai išreikšti.

36. Paplūdimiai su mažaisiais kraštovaizdžio architektūros elementais ir nesudėtingais statiniais ir (ar) įrenginiais, kurių sąrašą nustato aplinkos ministras, įrengiami teritorijų planavimo dokumentuose numatytose vietose.

37. Neurbanizuojamose rekreacinėse teritorijose gali būti įrengiamos tik atokvėpio vietos, poilsiavietės, stovyklavietės.

VI SKYRIUS

APSAUGOS IR TVARKYMO REIKALAVIMAI, TAIKOMI REGIONINIO PARKO EKOLOGINĖS APSAUGOS IR KITO (GYVENAMOSIOS PASKIRTIES) FUNKCINIO PRIORITETO ZONOSE

38. Kito (gyvenamosios paskirties) funkcinio prioriteto zonose leidžiama statybų plėtra, numatyta savivaldybės teritorijos ar jos dalies bendruosiuose planuose ir regioninio parko planavimo schemoje (ribų ir tvarkymo planuose).

39. Ūkininko sodybų su kitos paskirties (fermų, ūkio ir (ar) šiltnamių) pastatais statyba leidžiama regioninio parko planavimo schemoje (ribų ir tvarkymo planuose) numatytose vietose, esančiose ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonose, statinius statant ne didesniame kaip 2 ha plote. Ūkininko sodyboms taikomi šie reikalavimai:

39.1. Ūkininko sodyboje vienu fermos, ūkio pastatu ar šiltnamiu užstatomas didžiausias žemės plotas negali viršyti 400 m². Leidžiamas ūkininko sodybos pastatais užstatomas žemės plotas:

39.1.1. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas yra nuo 0,5 ha iki 3 ha, – iki 700 m²;

39.1.2. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas yra nuo 3 ha iki 10 ha, – iki 900 m²;

39.1.3. kai žemės ūkio paskirties žemės sklypo plotas yra daugiau kaip 10 ha, – iki 1200 m².

39.2. Ūkininko sodybos kitos paskirties pastatus, kurie dėl specifikos ir techninių reikalavimų negali būti statomi išlaikant Aukštaitijos etnografinio regiono architektūros tradicijas, rekomenduojama pridengti želdiniais, kad šie pastatai sodybos statinių komplekse vizualiai nedominuotų.

VII SKYRIUS

REGIONINIO PARKO VALDYMO, APSAUGOS IR TVARKYMO ORGANIZAVIMAS

40. Regioninio parko valdymą, apsaugą ir tvarkymą pagal kompetenciją organizuoja direkcija.
